فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت
شماره پیاپی ۶۰– دوره دوم، شماره ۴۳– سال ۱۳۹۷
مقاله شماره ۲ – صفحات ۲۳ تا ۳۸

بررسی ویژگی های معلم کارآمد ازدیدگاه دانش آموزان پسر و دختر پایه سوم راهنمایی و اولیاءآنان در شهر دامغان

دکتر عفت عباسی[۱]
علی اصغر فلاحتی نژاد[۲]

چکیده

هدف پژوهش حاضرآگاهی ازنظرات وانتظارات دانش آموزان پایه سوم راهنمائی و اولیای آنان درباره ویژگی های شخصیتی و صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد می باشد.این تحقیق قصددارد‌به بررسی و مقایسه دیدگاه های دانش آموزان پسر ودختر وهمچنین اولیاء و دانش آموزان پایه سوم راهنمایی،درباره ویژگی های معلم کارآمد بپردازد.

جامعه آماری،کلیه‌دانش‌آموزان‌پسرودخترپایه‌سوم‌راهنمایی دولتی شهردامغان درسال تحصیلی۸۸–۸۷ واولیاء آنها،که تعداد دانش آموزان دختر و پسر، مجموعاً۱۰۷۰نفر و تعد اداولیاء هم۱۰۷۰نفرهستند. نمونه آماری، تعداد ۲۱۴نفرازدانش آموزان پسر ودخترسوم راهنمایی(۱۰۵نفر پسرو۱۰۹نفردختر)شهردامغان به همراه۲۱۴نفر،اولیاءآنان هستندکه این نمونه گیری باروش تصادفی چندمرحله ای انجام گرفت.ابزارمورداستفاده دراین تحقیق،پرسشنامه ازنوع مقیاس لیکرت[۳] می باشد و برای تجزیه وتحلیل اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه ، از بین روش های آمارتوصیفی از فراوانی ودرصدفراوانی واز بین روش های آماراستنباطی ازآزمون مجذورکای استفاده گردید و نظرات دانش آموزان و اولیاء د ر ابعاد ویژگی های شخصیتی و صلاحیت های حرفه ای معلم مورد بررسی قرار گرفت.

کلید واژه‌ها: ویژگی های شخصیتی ، صلاحیت های حرفه ای، معلم کارآمد، مقیاس لیکرت.

مقدمه

وسئوال هایی ازاین قبیل پرسش دارد؟این سئوال ها درفرایندیادگیری یادگیری چیست؟چه عواملی دریادگیری موثرهستند؟معلم چه جایگاهی هر فرایندعوامل هایی هستندکه برای بسیاری ازافراد ودست اندرکاران تعلیم وتربیت جامعه، مطرح بوده است . یادگیری یک فرایناست ودر کنند. ازطرفی،تعاریف متعددی نیزازیادگیری ومتغیرهایی درتعامل اندکه هریک باتوجه به نوع رشدشان تاثیرات گوناگونی دریادگیری ایجاد می رفتارقابل مشاهده واندازه گیری تعریف کرده اند،ولی ازدیدگاه مکتب در تغییر صورت گرفته است.به عنوان مثال، رفتارگرایان یادگیری را تری ازیادگیری ارائه داده اند. این جامع تعریف تغییر دربینش های گذشته است.اما،هیلگارد ومارکوئیز[۴] یا گشتالت،یادگیری کسب بینش های جدید دریادگیری موثرند نیز، دوروانشناس یادگیری را"فرایندتغییرات نسبتاپایداردررفتاربالقوه فرد،براثرتجربه"تعریف کرده اند(شعبانی،۱۳۸۴). عوامل زیادی اش، شرایط ومحیط یادگیری،برنامه که برخی از این عوامل شامل"شاگردیا یادگیرنده باتمامی ویژگی های روحی،روانی،جسمی،عقلی یا اجتماعی ومحتوای آموزشی و معلم"می باشند.بنابراین، معلم باتمامی ویژگی های شخصیتی،علمی،حرفه ای وتربیتی خود می تواندتاثیرزیادی برفرایندیاددهی ویادگیری داشته باشد.

درباره ویژگی های علمی و اخلاقی و چگونگی رفتارمعلم، سخن بسیاررفته ودرکتاب های مختلف علوم تربیتی مطالب زیادی بیان گردیده است وتحقیقات زیادی درباره ویژگی های معلم کارامد انجام شده است که هر یک ازاین پژوهش ها،ویژگی هایی رابه عنوان ویژگی های یک معلم کارآمدیااثربخش ارائه داده اند.اما این پژوهش،قصددارد بیشتر به بررسی ومقایسه دیدگاه دانش آموزان دختروپسروهمچنین نظرات دانش آموزان بااولیاءآنها درباره ویژگی های معلم کارآمدبپردازد.

تعریف موضوع تحقیق و ضرورت تحقیق

۱– استادیار دانشگاه تربیت معلم– EffatAbbasi@Gmail.com
۲– کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی– Falahati.nejad@yahoo.com

3- Likert
4 -Hilgard and Marquiz

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

نظام های آموزشی،با توجه به پیشرفت جوامع ،همواره دست خوش تغییروتحول بوده اند و گاه این تغییرات بسیار سریع و بنیادی بوده است که بر کل اجزا آموزش و پرورش اثر گذاشته است. به همین سبب،امروزه وظیفه ومسئولیت معلم نسبت به گذشته سنگین تروپیچیده ترشده است ودیگرنمی توان باروش های سنتی،جامعه وافرادآن رابه سوی یک تحول پیچیده وپیشرفته سوق داد. امروزه،درعصرفناوری اطلاعات وارتباطات وبه کلامی عصردانایی ،آموزش وپرورش کلیدتغییرمسیرجهانی است.اگرکسی بخواهد تغییری درزندگی اجتماعی بوجودآورد باید از مدرسه آغازکند واگربخواهدتغییری راازمدرسه شروع کند،بی تردیدبایدازمعلم شروع کندومهم اینکه هیچ اصلاحی نمی تواندبدون همکاری ومشارکت فعال معلمان،موفق شود.؛پس،لازم است معلمان ازآموزش ومهارت های لازم برخوردار شوند.

راه های زیادی وجودداردکه می تواندکیفیت نظام آموزش وپرورش رابهبود بخشد.طبق آنچه که درگستره و عرضه مواد جدید آموزشی ویادرگسترش برنامه های جدیدآموزشی انجام گرفته،معلوم شده است که درهرحال، کیفیت آموزش وپرورش که دانش آموزان دریافت می کنند،همواره وبه شدت بستگی به کیفیت آموزشی داردکه معلمان فراهم می آورند.به کلامی دیگر، کارایی آموزشی دردرجه اول به کارایی معلمان وابسته است. بسیاری ازکشورهابرای کشف ویژگی هاوفعالیت های معلم کارآمدسرمایه گذاری های هنگفتی کرده اند.به منظور بهبودکیفیت تعلیم وتربیتی که دانش آموزان دریافت می دارند، لازم است آنچه درکلاس درس رخ می دهد، مورد مطالعه قرارگیرد.بایددانست که،چه بخش هایی ازبرنامه درسی واقعاًبه کلاس درس راه می یابد،معلمان یک مفهوم مشکل راچگونه توضیح می دهندوبرای درگیرکردن دانش آموزان دریادگیری چه فعالیت هایی صورت می گیرد.به نظربلوم[1](۱۹۷۲)،"مابایدبررسی خودرا ازآنچه معلمان انجام می دهند،آغازکنیم"(رووف- رضائی،۱۳۸۶).

نقش وجایگاه معلم درفرایندآموزش برکسی پوشیده نیست. عهده داربودن این نقش توسط معلم ایجاب می کند که رفتاروعملکرد او درمحیط آموزشی مورد قضاوت گروه های مختلف قرارگیرد.از جمله این گروه هامی توان مسئولین منطقه ای،مدیران آموزشی، والدین و دانش آموزان را نام برد. دراین میان دانش آموزان به دلیل حضور مستقیم در محیط آموزشی ارتباط نزدیک تری نسبت به سایر عوامل قضاوت کننده بامعلمان دارندونوع نگرش آنهابه ویژگی هایی که یک معلم کارآمدبایدداشته باشد،تاثیرزیادی در فرآیندیادگیری دارد.

هرچندبرشمردن ویژگی های معلم کارآمد، چندان کارآسانی نیست؛ زیرا، جوامع مختلف بافلسفه ونگرش های مختلف، انتظارات متفاوتی ازمعلم دارند؛ولی می توان ولازم است به ویژگی های کم و بیش مشترکی که ضروری است همه معلمان داشته باشند،اشاره کرد. آشنایی با ویژگی های معلم کارآمد برای کلیه دست اندرکاران تعلیم و تربیت و دانشجویانی که می خواهنددرآینده به شغل معلمی اشتغال ورزند،بسیارمفیدخواهدبود.لذا،باتوجه به حساسیت موضوع تعلیم وتربیت واهمیت معلمان کارآمددرتربیت دانش آموزان، محقق سعی دارد دراین پژوهش، ویژگی ها ومهارت ها وخصوصیات معلمان کارآمدراتبیین نمایدودیدگاه دانش آموزان دختروپسر و اولیاءآنان را نسبت به ویژگی های معلم کارآمد،موردمقایسه قراردهد.واژه کارامددراین پژوهش مترادف باواژه های مطلوب،اثربخش،موثر به کاررفته است که دوگروه ویژگیهای شخصیتی وصلاحیتهای حرفه ای معلمان موردنظربوده است.کومبز،معلم کارامدرافردی می داندکارازموده که ازوجودخودبه طرزی بایسته بهره می جوید تاازطریق تعلیم دیگران،به اهداف خودوجامعه دست یابد(مهرمحمدی،۱۳۸۳).بنابراین ،معلم کارامدکسی است که ویژگیهای شخصیتی ،صلاحیتهای حرفه ای ،روش های تدریس ،اداره و سازماندهی کلاس او با اهداف و نیازهای دانش آموزان و نیزوالدین هماهنگ باشدکه در این پژوهش ویژگی های"شخصیتی،اداره کلاس و روش تدریس" معلمان کارآمدموردبررسی قرارمی گیرد.ازآنجاکه اولیاء ودانش آموزان جایگاه مهمی درفرآیندآموزش دارند،نتایج این پژوهش می تواند مسئولان ودست اندرکاران تعلیم وتربیت جامعه رادرگزینش وآموزش معلمان کارآمدیاری نماید.همچنین، معلمان نیز، پی خواهندبردکه چه ویژگی هاومهارت هایی بایدداشته باشندوچه مهارت هایی رابایددرخودتقویت نمایندوازچه ویژگی هایی دوری گزینندتا ازدید دانش آموزان و اولیاء آنان درزمره معلمان کارآمدومطلوب قرارگیرندتاهم خوداحساس رضایت درونی نمایندوهم در تدریس موفق تر گردند.

ازجمله مواردی که ضرورت این تحقیق را ایجاب می کند،جایگاه ونقش معلم درفرآیندیاددهی ویادگیری است. اگرقرار است جامعه بااطمینان به جلوبرود،هرنسل جدیدبایدبه سطح بالاتری ازتعلیم وتربیت وفرهنگ عمومی،مهارت حرفه ای،فعالیت هاو مسئولیت های مدنی ارتقاءیابد. به این دلیل است که نظام های تربیتی دراکثرکشورهای پیشرفته ودرحال پیشرفت، اساساًموردبررسی مجدد قرارگرفته اند. ولی هرگونه اصلاح ونوسازی که صورت پذیرددرتحلیل نهایی،همه حول محورمعلم خواهد چرخید.

1-Bloom

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

نظربه اهمیت موضوع ،این پژوهش در صدد بررسی و دست یابی به آگاهی ازنظرات دانش آموزان و اولیاءآنان در مورد"صفات و خصوصیات یک معلم کارآمد"است تا ویژگی های یک معلم کارآمدرا تبیین نمایدودر این راه نظرات دانش آموزان پسر ودخترپایه سوم راهنمایی شهردامغان وهمچنین اولیاءآنان مورد بررسی قرار می گیرد.

اهداف تحقیق: اهداف کلی وجزئی(ویژه) تحقیق حاضرعبارت است از:

الف) اهداف کلی

۱- بررسی نظرات وانتظارات دانش آموزان دختروپسرپایه سوم راهنمایی واولیاءآنهادرباره ویژگی های معلم کارآمد.

۲- مقایسه دیدگاه های دانش آموزان دختر و پسر وهمچنین اولیاء و دانش آموزان پایه سوم راهنمایی،درباره ویژگی های معلم کارآمد.

۳- ارائه پیشنهادها وتوصیه هایی به مسئولان و معلمان و تصمیم گیرندگان نظام آموزش و پرورش، به ویژه مسئولان مربوطه درشهر دامغان درجهت بکارگیری و آموزش معلمان کارآمدتر.

ب) اهداف ویژه

۱- بررسی دیدگاه دانش آموزان دختروپسرپایه سوم راهنمایی،درمورد صفات و ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد.

۲-مقایسه نظرات ودیدگاه های دانش آموزان دختروپسرپایه سوم راهنمایی،درباره ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد.

۳-بررسی دیدگاه دانش آموزان دختروپسرپایه سوم راهنمایی،درموردویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد.

۴-مقایسه نظرات دانش آموزان دختروپسرپایه سوم راهنمایی،درباره ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد.

۵- بررسی دیدگاه اولیاء دانش آموزان پایه سوم راهنمایی، در مورد صفات و ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد.

۶- بررسی دیدگاه اولیاءدانش آموزان پایه سوم راهنمایی،درموردویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد.

۷- مقایسه نظرات ودیدگاه های اولیاء و دانش آموزان پایه سوم راهنمایی،درباره ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد.

۸- مقایسه نظرات اولیاء و دانش آموزان پایه سوم راهنمایی،درباره ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمد.

۹- اولویت بندی ویژگی های معلم کارآمد، ازدیدگاه دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی.

۱۰- اولویت بندی ویژگی های معلم کارآمد، ازدیدگاه اولیاء دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی.

روش انجام تحقیق

باتوجه به ماهیت موضوع تحقیق که دریک دامنه محدود انجام می گیرد،هدف آن بررسی ویژگی های معلم کارآمددریک شهرخاص(دامغان)است.باعنایت به سئوال های تحقیق واینکه تعمیم پذیری یافته های این پژوهش،محدودبه جامعه ای است که تحقیق درآن انجام می گیرد.بنابراین،روش تحقیق"زمینه یابی"است.درتحقیق زمینه یابی نمونه ای ازجامعه انتخاب وبررسی می شود.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری در این پژوهش عبارت است از،کلیه دانش آموزان دختروپسرپایه سوم راهنمایی دولتی شهردامغان درسال تحصیلی ۸۸-۸۷ واولیاءآنها،که تعدددانش آموزان دختروپسر،مجموعاً۱۰۷۰نفروتعداد اولیاءدانش آموزان هم۱۰۷۰ نفرهستند. نمونه آماری،تعداد۲۱۴ نفرازدانش آموزان دختروپسرکلاس سوم راهنمایی(۱۰۵نفرپسرو۱۰۹ نفر دختر)شهر دامغان به همراه ۲۱۴ نفر اولیاءآنان هستندکه این نمونه گیری باروش تصادفی چندمرحله ای انجام گرفت.

ابزارگردآوری اطلاعات

ابزارمورد استفاده در این تحقیق،پرسشنامه محقق ساخته ازنوع مقیاس لیکرت می باشدکه به سنجش نگرش دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی و والدین آنهادرباره ویژگی های معلم کارآمدمی پردازد.هرسئوال براساس مقیاس لیکرت نمره گذاری شده است؛ به طوری که پاسخ هرسئوال دارای۵ درجه کاملاموافق،موافق، بی نظر،مخالف، وکاملامخالف می باشدکه درسئوالات نشان دهنده نگرش مثبت به کاملاموافق نمره ۵،موافق نمره۴،بی نظر نمره۳، مخالف نمره۲،وکاملامخالف نمره۱،داده شده است ودر سئوالات نشان دهنده نگرش منفی به صورت معکوس عمل گردید.پرسشنامه مورد نظربا۴۰سئوال تنظیم گردیدکه ویژگی هادردوطبقه "شخصیتی وصلاحیت حرفه ای"مطرح ودرهرطبقه ویژگی های مربوطه درقالب سئوالات تنظیم گردید که این ویژگیها به قرار زیر می با شد:

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

۱)ویژگی های "شخصیتی"معلم کارآمد:

به طورکلی ویژگی های شخصیتی معلم کارآمدازجنبه های ذیل موردبررسی قرار گرفته اند:

جنبه **مذهبی واخلاقی**(مسلمان ومومن بودن،راز داری،عدالت)؛ جنبه **اجتماعی**(طرزبرخوردبادیگران والگو و سرمشق بودن، شوخ طبعی،احترام به دیگران،بومی وهمشهری بودن(هم فرهنگی)،قدرت بیان مناسب) ؛ جنبه **عاطفی** (احترام به دانش آموز، همدردی وغمخواری بادانش آموز،عشق وعلاقه به حرفه معلمی و خود دانش آموز، با گذشت بودن) ؛ جنبه **ذهنی**(انتقاد پذیری، معقول بودن و انتظارات معقول داشتن)؛ جنبه **جسمانی وظاهری**(سلامت جسمانی، خندان و خوش روئی و وضع ظاهری).

۲) ویژگی های مربوط به"صلاحیت های حرفه ای"معلم کارآمد:

درتحقیق حاضرازمجموع ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم،دو ویژگی الف- اداره کلاس و ب- روش تدریس معلم ،با تفصیل بیشتری بررسی شده است.

الف- ویژگی های مربوط به"اداره کلاس" معلم کارآمد:

مهم ترین ویژگی های مربوط به اداره کلاس که بر اساس مطالعات پیشینه دراین تحقیق مد نظر بوده اند از جنبه های ذیل بررسی شده اند:

۱)- **ویژگی های مربوط به"ارتباطات بین فردی و روابط انسانی"در اداره کلاس**، شامل: برقراری ارتباط مثبت و موثر با دانش آموزان ؛ برقراری ارتباط حسنه باوالدین؛برقراری ارتباط موثربامدیروسایرهمکاران جهت اداره کلاس؛استفاده ازمشارکت گروهی دانش آموزان؛ یادگیری اسامی دانش آموزان ؛ شناخت ودرک صحیح دانش آموزان ؛ انعطاف پذیری و تطبیق فرایند کلاس با مقتضای محیط.

۲)- ویژگی های مربوط به"عوامل کنترلی"در اداره کلاس، شامل: بکارگیری صحیح سیستم تشویق و تنبیه مانند تشویق دانش آموزان،عدم تنبیه وعدم تحقیردانش آموزان ؛ جلوگیری از انضباط خشک و بی روح دراداره کلاس؛ وضع مقررات خاص برای اداره کلاس و آگاهی دادن دانش آموزان از آن مقررات ؛ پیشگیری از رفتارهای نامطلوب ؛ جلوگیری از بی انضباطی دانش آموزان.

۳)- ویژگی های مربوط به"عوامل انگیزشی"در اداره کلاس، شامل: جلب توجه و ایجاد انگیزه در دانش آموزان ؛ ایجاد محیط یادگیری جذاب از نظر فیزیکی و روانی ؛ رعایت اعتدال در آزادی عمل دانش آموزان ؛ایجادکلاسی خوشایند،امن ولذت بخش برای دانش آموزان؛ تامین فرصت های برابر یادگیری ؛ تشویق دانش آموزان به نظم و همچنین ارزش گذاری برای نظم.

ب- ویژگی های مربوط به"روش تدریس"معلم کارآمد:

مهم ترین ویژ گی های مربوط به روش تدریس ، بر اساس مطالعات پیشینه که دراین تحقیق مد نظربوده و بررسی شده اند درارتباط با"دانش آموز، موضوع درسی ومنابع وامکانات موجود" به شرح ذیل تقسیم بندی شده اند:

۱)- در"ارتباط با دانش آموز"، شامل: توجه به تفاوت های فردی وظرفیت یادگیری هردانش آموز؛ استفاده ازاصول روانشناسی یادگیری وتدریس؛سازماندهی فعالیت های دانش آموزان؛استفاده ازیادگیری مشارکتی وفعال نمودن کلاس؛ تشویق آنان به ابداع و نوآوری.

۲)- در"ارتباط با موضوع درس"، شامل:تاکید بر فهم و درک مطالب درسی نه حفظ آن ؛ داشتن برنامه ای منظم و از پیش تعیین شده در ارتباط بادرس وتدریس(ارائه طرح درس) ؛تکرار نمودن درس ؛مطالعه مستمردرارتباط بادرس ؛ تاکیدبر فعال کردن شاگرد روی موضوع؛ تسلط بر محتوا و موضوعات درسی.

۳)- در"ارتباط با منابع وامکانات موجود"، شامل: تدارک امکانات برای استفاده ازروش های جدید،متنوع و جذاب در تدریس ؛ شناسایی ومعرفی منابع به دانش آموزان ؛مطالعه منابع خارج از درس؛استفاده از فن آوری های روز در تدریس؛ تدارک و استفاده از بازدید وگردش علمی به عنوان روش تدریس ؛ سازماندهی مواد و وسائل ؛استفاده خلاق از وسایل ؛ استفاده بهینه از زمان ؛ایجاد فضای مناسب برای تمرین آموخته ها ؛ تدارک و استفاده از آموزش های جبرانی و فوق برنامه درحد امکانات موجود.

روش های تجزیه و تحلیل داده ها

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

در این پژوهش برای تجزیه وتحلیل اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه،از روش های آمار توصیفی از فراوانی ، درصد فراوانی ، و ازروش های آمار استنباطی از آزمون مجذورکای(خیدو)جهت مقایسه نظرات استفاده گردید.

پیشینه تحقیقات

هولیس[1](۱۹۳۵)ازتحقیقات برروی بیش از۸۰۰۰ دانش آموزانگلیسی دریافت،خصوصیات معلم خوب ازنظرآنهابه ترتیب اهمیت عبارت بودنداز:" توانایی معلم درتوضیح مطالب مشکل ازروی صبروحوصله ،دلسوزی وهمدردی با آنان،خوش خلقی،رعایت اعتدال در سئوالات امتحانی ونمره دادن، بذله گویی،آمادگی برای پاسخ دادن به سئوالات آنان،علاقه زیاد به کار خود و توجه کامل به نظر کلاس".(هولیس،۱۹۳۵)

کنفرانس سال ۱۹۶۲معلمان برجسته امریکا،ویژگی های ذیل رابرای معلم کارآمدبرشمردند:۱-برموضوع درس تسلط کافی داشته باشد۲-ازمسائلی که برموضوع درس ارتباط پیدامی کندآگاهی داشته باشد۳- دربرابردانش جدید انعطاف پذیرباشد۴- فرایند شایسته بودن وتحول رادرک کند۵- تفاوت های فردی رابشناسند۶- رابط خوبی باشد ۷- دارای ذهنی کنجکاو باشد۸- قابل حصول باشد۹- متعهدباشد۱۰- پرشوروحرارت باشد۱۱- شوخ طبع باشد۱۲- متواضع باشد۱۳-ارزش فردیت خودرابشناسد۱۴-دارای ایمان باشد۱۵- صمیمی وایمن باشد۱۶- درستکارباشد۱۷- شکیبا و فهیم باشد۱۸- دقیق ومهربان باشد۱۹- شجاع باشد۲۰- احساس امنیت کند۲۱-خلاق باشد۲۲- جامع الاطراف باشد۲۳- مایل به تلاش های تازه باشد۲۴- انعطاف پذیر باشد۲۵- معتقدبه خدای تعالی باشد.(محمودی،۱۳۷۷)

ویتی[2] (۱۹۶۹)درتحقیقی ازطریق یک برنامه رادیویی،ازدانش آموزان خواست به این سئوال پاسخ دهند؛"معلمی که بیشتر ازهمه به من کمک کرده است". جمعا۱۴۰۰۰نفرازدانش آموزان به این سئوال پاسخ دادند.پاسخ ها مورد تجزیه وتحلیل قرار گرفت تا مشخصاتی که به وسیله اکثریت دانش آموزان ذکرشده بود مشخص شود. این مشخصات که معرف یک معلم خوب بودعبارت است از:"مهربانی،فهم ودرک،علاقه شدید،شوخ طبعی،دموکرات بودن،رعایت انصاف، همکاری وصبروحوصله". به دنبال این تحقیق درمطالعه دیگری"خصوصیات منفی"معلمان موردبررسی قرار گرفت که این خصوصیات عبارت بودند از: "کم صبری وبی حوصلگی،بداخلاقی،تقاضای بیجا و غیرمنطقی، رفتار غیردوستانه وصورت وظاهرناخوشایند".(مقدم،۱۳۶۴)

اورستون واسمیلای[3](۱۹۸۷)پس ازمرورتحقیقات مربوط به مقایسه معلمان کارآمدوناکارآمدبه این نتیجه رسیدند که، معلمان کارآمدبسیارسازمان یافته ترعمل می کنندودانش آموزان خود راخیلی روشن ترتوجیه می کنندکه چه کاری را وچگونه آن راانجام دهند؛یعنی معلمان کارآمد قادرندآنچه راکه دانش آموزان باید فرا گیرند به آنان منتقل سازند.(خرازی،۱۳۸۲)

تحقیقات زیو(۱۹۸۸)،دروز و الیس[4](۱۹۹۶) نشان داد ، سخنرانی های پشت سر هم وخشک ،کسل کننده هستند و دانش آموزان را به درس بی توجه می کنند ومعلمان کارآمدی که از"شوخی"استفاده می کنند،پیشرفت دانش آموزان را افزایش می دهند.(سید محمدی،۱۳۸۵)

احمدی(۱۳۶۹)درمطالعه ای برروی دانش آموزان شهراصفهان،در مورد ویژگی هایی که تمایل دارند، معلمانشان داراباشند،دریافت: ۹۹درصدازدانش آموزان "تنبیه بدنی رابه شدت محکوم کردند"؛۷۹درصدآنان خواستار"عدم تبعیض" معلمان به خصوص درنمره دادن واعمال نظریکسان نسبت به دانش آموزان بودند؛۵۹درصددانش آموزان به "تسلط معلم درموضوع موردتدریس،داشتن قدرت بیان وتفهیم مطالب"معتقدبودند؛۵۴درصدآنان"ایجادنظم و انضباط درکلاس"را مهم ترین امتیاز معلم ذکرکردند(کرباسی– وکیلیان،۱۳۷۹).همچنین در تحقیق میرزایی و همکاران (۱۳۷۱)، ۷۱/۸۸ درصد دانش آموزان موفق، عامل اصلی پیشرفت خودرادر "نحوه تدریس"معلمان خود ذکرکرده اند.

شیخ الائمه(۱۳۷۲)،درتحقیقات خویش ویژگی های معلم مطلوب را ازدیدگاه۶۰۰ نفر از دانش آموزان سال سوم دبیرستان های دخترانه تهران مورد بررسی قرار داده که خلاصه نتایج به این شرح است:۱- ویژگی های"تسلط بر مطالب درسی ،قدرت بیان ، تدریس بر اساس برنامه ریزی دقیق ،علاقه به مطالعه علمی و کسب معلومات جدید، استفاده از تشویق، فعال و پر تحرک بودن ، رفتار عادلانه و عدم اعمال تبعیض ،روابط اجتماعی مطلوب و موثر با دیگران،خوش برخورد بودن،قابل اتکا بودن،با گذشت بودن ،منطقی بودن ورسیدگی به مشکلات دانش آموزان"برای معلم ضروری

1 -Hollis
2 - White
3 -Evertson and Smylie
4 - Ziv-Droz and Ellis

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

شناخته می شوند ۲- اکثر دانش آموزان داشتن خصوصیاتی چون "رعایت ادب ونزاکت،منظم بودن، احترام به دانش آموزان،پاسخ های دقیق به دانش آموزان،سعی و تلاش در راه تفهیم عمیق مطالب به آنان، دلسوز و مهربان بودن، وقت شناسی،ظاهری آراسته ومرتب،علاقه به شغل معلمی، تواضع و فروتنی،شوخ طبعی و وفای به عهد" را برای معلم مطلوب خود ضروری شمردند.۳- ازنظرویژگی های شخصیتی،معلمان مطلوب دانش آموزان، افرادی "خونگرم،خوش خلق،علاقه مندبه دیگران، خوشرو،اجتماعی، سازش ناپذیر،باپشتکار،دارای حس مسئولیت، برخوردار از ثبات عاطفی ، قابل اعتماد، پای بند به اصول اخلاقی، منطقی ، دارای دقت عمل،برخورداری از توانایی کنترل و مهار احساسات و رفتار خود" محسوب می شود.(شیخ الائمه،۱۳۷۲)

محمودی(۱۳۷۷) ویژگی های معلم اثربخش را ازدیدگاه۴۰۲نفرازدانش آموزان پسرودختردبیرستان های شهرستان شهریار مورد بررسی قراردادودریافت،معلم اثربخش درحدبالائی ازویژگی های ذیل برخورداراست: "تمام دانش آموزان را ازتوجه ویاری خودبرخوردارمی سازد،ازنظرات آنان با روی بازاستقبال می کند،محیط امن درکلاس بوجودمی آورد،الگوی مناسبی برای دانش آموزان می باشد،از شیوه های متنوع درتدریس استفاده می نماید،با تشویق،سطح اعتمادبه نفس آنان رابالامی برد،بابحث وگفتگو کلاس را پویا و فعال می نماید".(محمودی،۱۳۷۷)

نتایج تحقیق

ج

نتیجه گیری براساس اهداف ویژه پژوهش

هدف اول پژوهش، بررسی دیدگاه دانش آموزان دختر وپسر پایه سوم راهنمایی،درمورد صفات و ویژگی های شخصیتی معلم کارآمداست که پس ازبررسی وتحلیل پاسخ های دانش آموزان،نتایج ذیل بدست آمد:

اکثریت دانش آموزان هردوگروه اهمیت زیادی برای ویژگی های شخصیتی معلم قائلندودرمجموع دانش آموزان پسر۱/۶درصدبیشتربه این ویژگی هامعتقدند.ازنظردانش آموزان پسروازمیان۱۶ویژگی موردنظر،به ترتیب ویژگی های "رفتار بامحبت،خندان و خوشرو، مذهبی ومومن ومسلمان بودن،الگو وسرمشق بودن وعدالت داشتن"وازنظردانش آموزان دختر،به ترتیب ویژگی های"مذهبی ومومن ومسلمان بودن،عدالت،رازداری،خندان وخوشروبودن ورفتار با محبت داشتن"بیشترین اهمیت را دارند. همچنین ازنظردانش آموزان پسر ویژگی های"وضع ظاهری، بومی وهمشهری بودن وغمخواری"و ازنظردانش آموزان دختر ویژگی های"وضع ظاهری، بومی بودن و انتظارات معقول داشتن" کمترین اهمیت رادارند. نکته قابل توجه اینکه،ویژگی مذهبی ومومن بودن معلم نه تنهادرصدخیلی بالائی را از نظرهردوگروه دانش آموزان بدست آورده،بلکه،هیچ مخالفتی نیزازنظرهردوگروه برای این ویژگی مشاهده نگرد ید که نشان ازاهمیت زیادمومن ومسلمان بودن معلم را دارد. در مورد ویژگی عدالت معلم نیزازسوی دانش آموزان دخترمخالفتی دیده نمی شودوتنها۱/۹درصدپسران نظرمخالف دارند.

هدف دوم پژوهش،مقایسه بین نظرات ودیدگاه های دانش آموزان پسرودخترکلاس سوم راهنمائی درباره ویژگی های شخصیتی معلم کارآمداست که برای دستیابی به این هدف،نظرات ودیدگاه های دانش آموزان ،ابتدابه صورت کلی،سپس ازجنبه های مختلف موردنظر،بررسی ومقایسه شده اند. نتایج بدست آمده به این شرح است:

جدول شماره (۱)- توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های دانش آموزان پسر و دختر در مورد ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد

نگرش		کاملا موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملا مخالف		جمع کل	
ویژگی ها	جنسیت	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

جمع	پسر	۸۷	۸۲/۹	۱۲	۱۱/۴	۵	۴/۸	۱	۱	–	–	۱۰۵	۱۰۰
۱۶ویژگی شخصیتی	دختر	۷۵	۶۸/۸	۲۶	۲۳/۹	۶	۵/۵	۱	۰/۹	۱	۰/۹	۱۰۹	۱۰۰

a =۰/۰۵ df=۴ X^2=۷/۰۶

طبق جدول شماره(۱)،مقایسه کلی ویژگی های شخصیتی نشان می دهدکه،اهمیت ویژگی های شخصیتی معلم کارآمدبرای دانش آموزان پسربه میزان۱/۶درصدبیشترازدانش آموزان دختراست وازنظرآماری،میان نگرش دانش آموزان دختر وپسر نسبت به ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد،به صورت کلی تفاوت معنی داری وجودندارد .امامقایسه جنبه های مختلف ویژگی های شخصیتی ، به شرح ذیل است:

مقایسه ویژگی های مربوط به جنبه"مذهبی واخلاقی"وجنبه "اجتماعی"معلم کارآمد،نشان می دهدکه،میان نگرش دانش آموزان پسر و دختر نسبت به این ویژگی هاتفاوت معنی داری وجود ندارد.ولیکن، مقایسه ویژگی های جنبه های"عاطفی"و"ذهنی"و"ظاهری و جسمانی"معلم کارآمد،نشان می دهدکه، میان نگرش دانش آموزان پسرودخترنسبت به این ویژگی هاتفاوت معنی داری وجوددارد.

هدف سوم پژوهش،بررسی دیدگاه دانش آموزان پسر ودختر سوم راهنمائی درموردویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمداست که برای دستیابی به این هدف،نظرات ودیدگاه های دانش آموزان درمورد دو ویژگی مربوط به "اداره کلاس وروش تدریس"بررسی شده اندکه نتایج بدست آمده ازتحقیق درارتباط بااین هدف به شرح ذیل است:

در مورد ویژگی های مربوط به"اداره کلاس"،اکثردانش آموزان هردو گروه اهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند.ازنظردانش آموزان پسروازمیان۱۲ویژگی موردنظر،به ترتیب ویژگی های"شناخت ودرک صحیح دانش آموزان ،ایجاد محیط یادگیری جذاب وعدم تحقیردانش آموزان" واز نظردانش آموزان دختربه ترتیب،ویژگی های "ایجاد محیط یادگیری جذاب، عدم تحقیردانش آموزان وایجاد محیط آرام وامن"بیشترین اهمیت رادارند.همچنین ازنظر دانش آموزان پسر،به ترتیب ویژگی های"اعتدال درآزادی، بکارگیری سیستم صحیح تشویق وتنبیه،ارتباط بااولیاء و ارتباط باهمکاران"وازنظردانش آموزان دختر،به ترتیب ویژگی های"اعتدال درآزادی،بکارگیری سیستم صحیح تشویق وتنبیه،ارتباط با اولیاء ویادگیری اسامی دانش آموزان" کمترین اهمیت رادارند.نکته قابل توجه اینکه، هردو گروه دانش آموزان برای ویژگی"عدم تحقیردانش آموزان"اهمیت زیادی قائل شده اند. همچنین،هردوگروه دانش آموزان کمترین اهمیت رابرای ویژگی "اعطاءآزادی معقول"درکلاس درس قایل شده اند.

دربررسی ویژگی های مربوط به"روش تدریس"همان گونه که نتایج نشان می دهد،اکثر قریب به اتفاق هردوگروه دانش آموزان اهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلندومعتقدندویژگی های مربوطه برای معلم،مهم وضروری هستند. از نظردانش آموزان پسرو از میان۱۲ویژگی موردنظر،به ترتیب ویژگی های"تسلط برموضوع درس،تدارک روش های متنوع وجذاب درتدریس،تکراردرس،استفاده ازبازدیدوگردش علمی"وازنظردانش آموزان دختربه ترتیب، ویژگی های"تکراردرس،تشویق به مطالعه منابع خارج ازکتاب درارتباط بادرس،تدارک آموزش جبرانی،استفاده از بازدید و گردش علمی"بیشترین اهمیت رادارند. همچنین ازنظردانش آموزان پسر،به ترتیب ویژگی های"تاکیدبرفهم ودرک محتوا،تشویق به مطالعه منابع خارج ازکتاب درارتباط بادرس،تشویق به ابداع ونوآوری"وازنظردانش آموزان دختر،به ترتیب ویژگی های"استفاده ازفناوری های روزدرتدریس،تاکیدبرفهم ودرک محتوا واستفاده بهینه اززمان تدریس"کمترین اهمیت رادارند. ویژگی"تکراردرس"از نظرهردو گروه اهمیت زیادی دارد.

هدف چهارم پژوهش،مقایسه بین نظرات ودیدگاه های دانش آموزان پسرودخترکلاس سوم راهنمائی درباره ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمداست که برای دستیابی به این هدف،نظرات ودیدگاه های دانش آموزان درمورد ویژگی های مربوط به اداره کلاس وروش تدریس،ابتدابه صورت کلی وسپس ازجنبه های مختلف مورد ، بررسی ومقایسه قرار گرفتند نتایج بدست آمده به شرح ذیل است:

۱- ویژگی های مربوط به اداره کلاس:

نگرش	کاملا موافق	موافق	بی نظر	مخالف	کاملا مخالف	جمع کل

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

ویژگی	جنسیت	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
جمع کل ۱۲ویژگی اداره کلاس	پسر	۳۵	۳۳/۳	۵۷	۵۴/۳	۱۰	۱۰	۱	۱	۲	۱/۹	۱۰۵	۱۰۰
	دختر	۵۸	۵۳/۲	۳۷	۳۳/۹	۱۰	۹	۳	۲/۸	۱	۰/۹	۱۰۹	۱۰۰

جدول شماره (۲)- توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های دانش آموزان پسر و دختر در مورد ویژگی های اداره کلاس معلم

a =۰/۰۵ df=۴ X^2=۱۱/۱۶

طبق جدول شماره(۲)،ازنظرآماری میان نگرش دانش آموزان دختر وپسرنسبت به ویژگی های اداره کلاس،به صورت کلی،تفاوت معنی داری وجوددارد.ولیکن در جنبه های مختلف جداگانه، مقایسه ویژگی‌های مربوط به جنبه"ارتباطات بین فردی و روابط انسانی اداره کلاس"، و "عوامل انگیزشی وعوامل کنترلی اداره کلاس "نشان می‌دهد که،میان نگرش دانش‌آموزان پسرودخترنسبت به این ویژگی هاتفاوت معنی داری وجودندارد.

۲- ویژگی های مربوط به روش تدریس:

جدول شماره(۳)- توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های دانش آموزان پسرودختر در مورد ویژگی های روش تدریس معلم کارآمد

نگرش		کاملا موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملا مخالف		جمع کل	
ویژگی	جنسیت	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
جمع کل ۱۲ویژگی روش تدریس	پسر	۴۹	۴۶/۷	۴۵	۴۲/۹	۸	۷/۷	۳	۲/۹	۱	۱	۱۰۵	۱۰۰
	دختر	۶۵	۵۹/۶	۳۲	۲۹/۴	۷	۶/۴	۲	۱/۹	۲	۱/۹	۱۰۹	۱۰۰

a =۰/۰۵ df=۴ X^2= ۴/۹۸

درمقایسه ویژگی های مربوط به"روش تدریس"همان گونه که جدول شماره(۳)نشان می دهد،ازنظرآماری،میان نگرش دانش آموزان دختروپسر نسبت به ویژگی های روش تدریس معلم کارآمد،به صورت کلی تفاوت معنی داری وجودندارد.

اما مقایسه دیدگاه‌های دانش آموزان پسر و دختر در مورد ویژگی‌های مربوط به روش تدریس "درارتباط با دانش‌آموزان" و "در ارتباط با منابع و امکانات" نشان می دهدکه، ازنظرآماری میان نگرش دانش آموزان پسرودخترنسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجوددارد. ولیکن ازنظرویژگی های مربوط به روش تدریس"درارتباط باموضوع درس"،نتایج تحقیق حاکی ازآن است که،میان نگرش دانش آموزان پسرودخترنسبت به این ویژگی هاتفاوت معنی داری وجودندارد.

هدف پنجم پژوهش، بررسی دیدگاه اولیاءدانش آموزان پایه سوم راهنمایی،در موردصفات و ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد،به طورکلی و همچنین ازجنبه های مختلف می باشدکه ، نتایج زیر بدست آمد.

اکثرقریب به اتفاق اولیاء ،اهمیت زیادی برای ویژگی های شخصیتی معلم قائلند.ازنظراولیاء ویژگی های"مذهبی ومومن بودن، رفتاربامحبت داشتن،خندان وخوشروبودن،قدرت بیان،عدالت داشتن والگووسرمشق بودن"اهمیت بیشترو ویژگی های"بومی بودن، وضع ظاهری،غمخواری وانتقادپذیری"اهمیت کمتری دارند.نکته قابل توجه اینکه ویژگی مذهبی ومومن بودن معلم هیچ مخالفی نداشته وفقط۴ نفرازاولیاءیعنی۱/۹درصدآنان دراین زمینه بی نظربودند. درمورد ویژگی بومی وهمشهری بودن معلم در مجموع ۱۵درصداولیاء،نظرمخالف داشته و۲۴/۸درصدآنهادراین زمینه بی نظربوده اند. ۶۱/۸درصد اولیاءمعتقدندمعلم بایدبافرهنگ دانش آموزان آشناباشدوبه اصطلاح بومی وهمشهری بادانش آموزان باشد.درمجموع،درپاسخ به این هدف بایدگفت که باتوجه به این که۸۳/۶درصداولیاءگزینه کاملاموافق و۱۱/۷درصداولیاءگزینه موافق رابرگزیده اند، پس دیدگاه اکثر اولیاء نسبت به ویژگی های شخصیتی معلم کارآمدکه مدنظربوده،مثبت تلقی می شود.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

بررسی ویژگی های مربوط به جنبه"مذهبی واخلاقی"معلم کارآمد،نشان می دهد؛ ازنظراولیاء،ویژگی های مذهبی ومسلمان بودن،رازداری وعدالت معلم باتوجه به درصدهای انتخابی،همگی برای معلم ضروری اند. بدون تردیدهرسه ویژگی مذهبی ومسلمان بودن،عدالت ورازداری ازنظرجامعه اسلامی جزءمهمترین ویژگی های انسانی است که معلمان بایدخودرابه آن آراسته نمایند.

در بررسی ویژگی های مربوط به جنبه"اجتماعی"معلم کارآمد،نتایج تحقیق نشان می دهدکه ،ازمجموع ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد واز جنبه اجتماعی که مورد نظرمحقق بوده،از نظر اولیاءبیشترین فراوانی مربوط به ویژگی قدرت بیان وکمترین فراوانی مربوط به ویژگی بومی وهمشهری بودن است.

ازنظر ویژگی های مربوط به جنبه"عاطفی"، درمجموع۸۲/۲درصداولیاء موافق این ویژگی هابرای معلم کارآمدهستند.از نظر اولیاء بیشترین فراوانی مربوط به ویژگی رفتار محبت آمیز وکمترین فراوانی مربوط به ویژگی غمخواری است. ویژگی علاقه به حرفه معلمی نیز، برای معلمان بسیارباهمیت است. ویژگی های رفتار محبت آمیزوباگذشت بودن نیزازنظراولیاءمهم وضروری قلمداد شده است.دلسوزی و همدردی(غمخواری)معلم نیزمی تواندبرای دانش آموزان بااهمیت باشد،چون ازنظرعاطفی آنان احساس آرامش وامنیت می کنند. به طوری که تنها۱۸/۲درصد اولیاء در مورداین ویژگی نظری نداشته ویامخالف بوده اندوبقیه موافق این ویژگی برای معلم هستند.

بررسی ویژگی های مربوط به جنبه"ذهنی"معلم کارآمد،نشان می دهد که، هردوویژگی انتقاد پذیری وانتظارات معقول داشتن،ازنظر اولیاء مهم قلمداد شده است که لازم است معلمان، تحمل خود را در برابر انتقادات دانش آموزان و سایرین بالا ببرند و ویژگی انتقادپذیری رادرخود تقویت نمایند. همچنین معلمان باید انتظارات خودرابه اطلاع دانش آموزان برسانند و سقف انتظارات خودرا مثبت ومعقول نمایند.

ازنظر ویژگی های مربوط به جنبه"ظاهری وجسمانی"معلم کارآمد،نتایج تحقیق حاکی ازآن است که،اکثر اولیاء نسبت به این ویژگی هااعتقاد مثبت دارندودرمجموع۸۸/۳درصداولیا این ویژگی ها را برای معلم ضروری می دانند و۷/۹درصدآنان دراین زمینه نظری نداشته ومابقی مخالف می باشند.ازنظراولیاءوازمجموع ویژگی های شخصیتی مورد نظرمعلم کارآمد،ازجنبه ظاهری وجسمانی،بیشترین فراوانی مربوط به ویژگی خندان وخوشروئی معلم وکمترین فراوانی مربوط به ویژگی وضع ظاهری است.

هدف ششم پژوهش، بررسی دیدگاه اولیاءدانش آموزان پایه سوم راهنمائی در مورد ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمداست که برای دستیابی به این هدف،نظرات اولیاءدرمورد دو ویژگی مربوط به"اداره کلاس وروش تدریس"،ابتدابه صورت کلی وسپس از جنبه های مختلف موردنظرمحقق،بررسی شده اندکه نتایج بدست آمده به شرح ذیل است :

درموردویژگی های مربوط به"اداره کلاس"،اکثراولیاءاهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند،به نحوی که۸۹/۸ درصد اولیاء موافق این ویژگی هاهستند.ازنظراولیاء وازمیان۱۲ویژگی موردنظر،ویژگی های"ایجاد محیط یادگیری جذاب، ایجادمحیط آرام وامن،عدم تحقیر دانش آموزان،ارتباط بااولیاء،مشارکت گروهی درفعالیت هاوایجادانگیزه یادگیری"اهمیت بیشترووویژگی های"یادگیری اسامی دانش آموزان،اعتدال درآزادی،وشناخت ودرک صحیح دانش آموزان" اهمیت کمتری دارند.ویژگی های بکارگیری سیستم تشویق وتنبیه وعدم بکارگیری انضباط خشک وبی روح دراداره کلاس درحدوسط قراردارند.

بررسی ویژگی های مربوط به جنبه"ارتباطات بین فردی وروابط انسانی اداره کلاس"،نتایج نشان می دهدکه ازنظراولیاءبیشترین اهمیت مربوط به ویژگی ارتباط مناسب وهمیشگی با والدین وکمترین اهمیت مربوط به ویژگی یادگیری اسامی دانش آموزان است.همان طور که نتایج نشان می دهد، از نظر اولیاء ویژگی ارتباط باوالدین،اهمیت زیادی داردبه طوری که۹۲/۱درصداولیاءموافق این ویژگی اند واین نکته برداشت می شودکه اولیاء دوست دارند، معلمان باآنها تعامل بیشتری داشته باشندواز اعمال ورفتارو فعالیت های درسی وغیردرسی فرزندانشان درمدرسه اطلاعات بیشتری کسب نمایند. ویژگی های شناخت ودرک دانش آموزان،مشارکت کردن درفعالیت هاوارتباط باهمکاران نیزباتوجه به درصدهای انتخابی ازسوی اولیاءمهم قلمدادشده است.

دربررسی ویژگی های مربوط به"عوامل انگیزشی اداره کلاس"،نتایج نشان می دهدکه اکثراولیاء (۸۸/۸درصد) اعتقادزیادوگرایش مثبتی نسبت به این ویژگی هادارند.انگیزه یکی ازمهم ترین عناصر یادگیری است؛ درنتیجه معلمان کارآمد،بایدبا راه های ایجادانگیزه دردانش آموزان آشنائی کامل داشته باشند.ایجاد محیط جذاب یادگیری، ایجاد انگیزه یادگیری ودادن آزادی های معقول،تنها،تعدادی ازعوامل انگیزشی هستندکه معلمان بایدبا استفاده مناسب ازآنها دانش آموزان رادر فعالیت ها درگیرکنند.ازبین چهار ویژگی مورد نظر در این زمینه ویژگی های ایجاد محیط یادگیری جذاب

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

وایجادمحیط امن یادگیری ازنظراولیاء مهم ترجلوه کرده اندو ویژگی های ایجاد انگیزه یاد گیری و اعطای آزادی معقول از نظر اهمیت دررتبه های بعدی قراردارند.

بررسی ویژگی های مربوط به"عوامل کنترلی اداره کلاس"،نشان می دهداکثراولیاءگرایش مثبتی نسبت به این ویژگی ها دارند و تنها ۱۴/۵درصدآنان موافق این ویژگی هابرای معلم نیستند.ازمجموع ویژگی های مربوط به عوامل کنترلی اداره کلاس ،ازنظراولیاء ویژگی عدم تحقیردانش آموزان توسط معلم مهمترین ویژگی معرفی شده به طوری که۹۲/۱ درصداولیاءتحقیردانش آموزان توسط معلم رامحکوم می کنندو نسبت به پیامدهای منفی آن هشدار می دهند.

بررسی ویژگی های مربوط به"روش تدریس"به صورت کلی،نشان می دهد،اکثر اولیاءاهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند. درمجموع فقط۱/۹درصداولیاء،معتقدندکه ویژگی های مربوط به روش تدریس، برای یک معلم کارآمدضروری نیست و۷ درصد اولیاء هم دراین زمینه نظری ندارند.

دربررسی ویژگی های مربوط به روش تدریس،"درارتباط بادانش آموزان"،نتیجه می شودکه، ۸۸/۳درصدبه ویژگی تشویق به مطالعه منابع خارج از کتاب درارتباط بادرس و۸۲/۷درصدبه توجه به تفاوت های فردی و۸۴/۶درصدبه تشویق به ابداع ونوآوری اعتقاد دارند.

بررسی ویژگی های مربوط به روش تدریس معلم کارآمد"درارتباط با موضوع درس"،نشان می دهدکه ، ویژگی های تکرار درس توسط معلم با۹۳/۴درصد،تاکید بردرک وفهم محتوا با۸۰/۸درصداست وتسلط برموضوع درس با ۹۳درصدوارائه طرح درس با۹۱/۷درصد،همگی ازنظراولیاء خیلی مهم جلوه کرده اند.و فقط ۱۹/۲درصداولیاءدرزمینه درک وفهم محتوانظرموافق ندارندوبی نظریا مخالف اند.

بررسی ویژگی های مربوط به روش تدریس معلم کارآمد،"درارتباط بامنابع وامکانات موجود"،نشان می دهد که، اکثر اولیاء اعتقاد زیادی نسبت به این ویژگی دارندودرمجموع کل ویژگی ها،۸۶/۵درصدموافق و۱۳/۵درصد،بی نظر و یامخالفند.ازمجموع ویژگی های مربوط به روش تدریس ،درارتباط بامنابع وامکانات موجودکه موردنظرمحقق بوده،ازنظراولیاءبیشترین فراوانی مربوط به ویژگی تدارک آموزش های جبرانی وکمترین فراوانی مربوط به ویژگی تدارک گردش علمی وبازدیدتوسط معلم است.

هدف هفتم پژوهش، مقایسه بین نظرات ودیدگاه های اولیاء ودانش آموزان سوم راهنمائی درباره ویژگی های شخصیتی معلم کارآمداست که برای دستیابی به این هدف،دیدگاه های اولیاء ودانش آموزان درمورد ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد،ابتدابه صورت کلی وسپس از جنبه های مختلف مورد نظر،بررسی و مقایسه شده اندکه نتایج بدست آمده درارتباط بااین هدف به این شرح است:

جدول شماره (۴)- توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های اولیاءودانش آموزان در مورد ویژگی های شخصیتی معلم کارآمد

نگرش		کاملا موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملا مخالف		جمع کل	
ویژگی	آزمودنی ها	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
جمع	اولیاء	۱۷۹	۸۳/۶	۲۵	۱۱/۷	۸	۳/۷	۲	۰/۹	–	–	۲۱۴	۱۰۰
	دانش آموزان	۱۶۲	۷۵/۷	۳۸	۱۷/۸	۱۱	۵/۱	۲	۰/۹	۱	۰/۵	۲۱۴	۱۰۰

$a = ۰/۰۵$ $df = ۴$ $X^۲ = ۴/۹۸$

مقایسه کلی ویژگی های شخصیتی طبق جدول شماره(۴)،نشان می دهدازنظرآماری،میان نگرش اولیاء ودانش آموزان نسبت به ویژگی های شخصیتی،به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود ندارد.ولیکن درجنبه های مختلف

مقایسه ویژگی های"مذهبی واخلاقی"و"جنبه ظاهری و جسمانی"معلم کارآمد،نشان می دهد،میان نگرش اولیاءودانش آموزان از نظر آماری تفاوت معنی داری وجود ندارد.و

مقایسه ویژگی های مربوط به جنبه های"اجتماعی"و"عاطفی"و"ذهنی"معلم کارآمد،نشان می دهدکه،ازنظرآماری میان نگرش اولیاء ودانش آموزان نسبت به این ویژگی ها تفاوت معنی داری وجود دارد.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

هدف هشتم پژوهش، مقایسه بین نظرات ودیدگاه های اولیاءودانش آموزان کلاس سوم راهنمائی درباره ویژگی های مربوط به صلاحیت های حرفه ای معلم کارآمداست که برای دستیابی به این هدف،نظرات و دیدگاه های اولیاء ودانش آموزان، ابتدا به صورت کلی،سپس ازجنبه های مختلف موردنظرمحقق،بررسی ومقایسه شده اندکه نتایج بدست آمده به شرح ذیل است:

جدول شماره (۵)- توزیع فراوانی و درصد فراوانی پا سخ های اولیاء ودانش آموزان در مورد ویژگی های مربوط به اداره کلاس

نگرش		کاملا موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملا مخالف		جمع کل	
ویژگی	جنسیت	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
جمع کل	اولیاء	۱۵۴	۷۲	۳۸	۱۷/۸	۱۸	۸/۴	۲	۰/۹	۲	۰/۹	۲۱۴	۱۰۰
	دانش آموزان	۹۳	۴۳/۴	۹۴	۴۳/۹	۲۰	۹/۳	۴	۱/۹	۳	۱/۴	۲۱۴	۱۰۰

a=۰/۰۵ df=۴ X^2= ۳۹/۷۶

مقایسه ویژگی های مربوط به"اداره کلاس"،طبق جدول شماره(۵)نشان می دهد،ازنظرآماری،میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به این ویژگی ها،به صورت کلی،تفاوتی معنی داروجوددارد. ودرمجموع، اولیاء به میزان ۲/۵درصد بیشترازدانش آموزان تحت تاثیراین ویژگی ها هستند.

ازنظرمقایسه ویژگی های مربوط به جنبه"ارتباطات بین فردی وروابط انسانی اداره کلاس" ،نتایج تحقیق حاکی از آن است که،میان نگرش اولیاء ودانش آموزان نسبت به این ویژگی هاتفاوت معنی داری وجوددارد.

درمقایسه ویژگی های مربوط به"عوامل انگیزشی اداره کلاس"،نتایج تحقیق نشان می دهدکه،ازنظرآماری میان نگرش اولیاء ودانش آموزان نسبت به این ویژگی تفاوت معنی داری وجود دارد. درمجموع، اعتقاددانش آموزان به این امر۱/۴درصدبیشترازاولیاءاست.

درمقایسه ویژگی های مربوط به"عوامل کنترلی اداره کلاس"،نتایج تحقیق حاکی ازآن است که،میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به ویژگی ها تفاوت معنی داری وجوددارد. ودرمجموع، اعتقاد دانش آموزان به این امر۲/۷درصدبیشترازاولیاءاست.

درموردویژگی های مربوط به"روش تدریس"همان گونه که جدول شماره(۶)نشان می دهد،اکثریت هردوگروه اهمیت زیادی برای این ویژگی ها قائلند.

جدول شماره (۶)- توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های اولیاء ودانش آموزان در مورد ویژگی های مربوط به روش تدریس معلم

نگرش		کاملا موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملا مخالف		جمع کل	
ویژگی ها	جنسیت	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
جمع کل	اولیاء	۱۵۵	۷۲/۴	۴۰	۱۸/۷	۱۵	۷	۳	۱/۴	۱	۰ /۵	۲۱۴	۱۰۰
	دانش آموزان	۱۱۴	۵۳/۳	۷۷	۳۶	۱۵	۷	۵	۲/۳	۳	۱/۴	۲۱۴	۱۰۰

a =۰/۰۵ df=۴ X^2=۱۹/۴۴

ازنظرآماری،میان نگرش اولیاءودانش آموزان نسبت به ویژگی های روش تدریس معلم کارآمد،به صورت کلی تفاوتی معنی داروجوددارد. ودر مجموع اولیاء،به میزان ۱/۸درصد بیشتر از دانش آموزان تحت تاثیر این ویژگی ها بود ه اند.اما مقایسه ویژگی ها از جنبه های مختلف روش تدریس موردنظرمحقق به شرح ذیل است:

درمقایسه ویژگی های مربوط به روش تدریس"درارتباط با دانش آموزان"و"درارتباط باموضوع درس"و"درارتباط بامنابع وامکانات موجود"،نتایج تحقیق حاکی ازآن است که، میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به این ویژگی هاتفاوت معنی داری وجوددارد.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

هدف نهم پژوهش،اولویت بندی ویژگی های معلم کارآمدازدیدگاه دانش آموزان پسرودخترپایه سوم راهنمائی می باشد که برای دستیابی به این هدف،نظرات ودیدگاه های دانش آموزان پسر ودختر ،درموردویژگی های معلم کارآمد ابتدابه صورت کلی وسپس ازجنبه های مختلف موردنظرمحقق،بررسی ومقایسه شده اندکه نتایج به شرح ذیل است:

جدول شماره (۷)- توزیع فراوانی و درصد فراوانی پاسخ های دانش آموزان به ویژگی های شخصیتی،اداره کلاس و روش تدریس

جنسیت	ردیف	نگرش / ویژگی	کاملا موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملا مخالف		جمع کل	
			فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
پس	۱	شخصیتی	۸۷	۸۲/۹	۱۲	۱۱/۴	۵	۴/۸	۱	۱	–	–	۱۰۵	۱۰۰
	۲	اداره کلاس	۳۵	۳۳/۳	۵۷	۵۴/۳	۱۰	۱۰	۱	۱	۲	۱/۹	۱۰۵	۱۰۰
	۳	روش تدریس	۴۹	۴۶/۷	۴۵	۴۲/۹	۸	۷/۷	۳	۲/۹	۱	۱	۱۰۵	۱۰۰
دخ	۱	شخصیتی	۷۵	۶۸/۸	۲۶	۲۳/۹	۶	۵/۵	۱	۰/۹	۱	۰/۹	۱۰۹	۱۰۰
	۲	اداره کلاس	۵۸	۵۳/۲	۳۷	۳۳/۹	۱۰	۹	۳	۲/۸	۱	۰/۹	۱۰۹	۱۰۰
	۳	روش تدریس	۶۵	۵۹/۶	۳۲	۲۹/۴	۷	۶/۴	۲	۱/۹	۲	۱/۹	۱۰۹	۱۰۰

طبق جدول شماره(۷)وازمجموع ویژگی های معلم کارآمد،اولویت وترتیب اهمیت ویژگی های معلم کارآمد، از نظر هر دو گروه دانش آموزان پسر ودخترهمانندیکدیگروبه این شرح است: الف)ویژگی های"شخصیتی" ب) ویژگی های مربوط به"روش تدریس" ج)ویژگی های مربوط به"اداره کلاس".

اولویت بندی ویژگی های"شخصیتی"معلم کارآمدازنظردانش آموزان

برای دستیابی به این هدف،نظرات ودیدگاه های دانش آموزان پسرودختردرپاسخ به سوالات ویژگی های شخصیتی معلم کارآمدکه به پنج دسته موردنظرمحقق تقسیم شده،بررسی ومقایسه شده اندکه نتایج بدست آمده به ترتیب اولویت به این شرح است:

دانش آموزان پسر:۱- ویژگی های مذهبی واخلاقی۲- ویژگی های اجتماعی ۳- ویژگی های عاطفی۴- ویژگی های ذهنی ۵- ویژگی های ظاهری وجسمانی. **دانش آموزان دختر:**۱- ویژگی های مذهبی واخلاقی ۲- ویژگی های عاطفی ۳- ویژگی های اجتماعی ۴- ویژگی های ذهنی ۵- ویژگی های ظاهری و جسمانی.

اولویت بندی ویژگی های مربوط به" اداره کلاس"معلم کارآمد از نظر دانش آموزان

باتوجه به ویژگی های مربوط به اداره کلاس، نظرات دانش آموزان از سه جنبه بررسی شده اندکه نتایج بدست آمده به ترتیب اولویت به این شرح است: **دانش آموزان پسر:**۱- ویژگی های مربوط به عوامل انگیزشی اداره کلاس ۲- ویژگی های مربوط به روابط انسانی وارتباطات بین فردی اداره کلاس۳- ویژگی های مربوط به عوامل کنترلی اداره کلاس؛

دانش آموزان دختر:۱- ویژگی های مربوط به عوامل انگیزشی اداره کلاس۲- ویژگی های مربوط به عوامل کنترلی اداره کلاس ۳- ویژگی های مربوط به روابط انسانی و ارتباطات بین فردی اداره کلاس.

اولویت بندی ویژگی های مربوط به"روش تدریس"معلم کارآمد از نظر دانش آموزان

باتوجه به ویژگی های مربوط به روش تدریس معلم کارآمد ،نظرات دانش آموزان نیزاز سه جنبه بررسی شده اندکه نتایج بدست آمده به ترتیب اولویت به این شرح است: **دانش آموزان پسر:** ۱- ویژگی های روش تدریس درارتباط باموضوع درس۲- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

منابع و امکانات موجود ۳- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با دانش آموزان. **دانش آموزان دختر:**۱- ویژگی های روش تدریس درارتباط با موضوع درس ۲- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با دانش آموزان ۳- ویژگی های روش تدریس در ارتباط با منابع و امکانات موجود.

هدف دهم پژوهش،اولویت بندی ویژگی های معلم کارآمدازدیدگاه اولیای دانش آموزان پایه سوم راهنمائی می باشدکه برای دستیابی به این هدف نیز،ازمجموع ویژگی های معلم کارآمد،ابتدا سه ویژگی شخصیتی،اداره کلاس و روش تدریس ازدیدگاه اولیاءبه صورت کلی وسپس ازجنبه های مختلف مقایسه شده اندکه نتایج بدست آمده به این شرح می باشد:

جدول شماره(۸)- توزیع فراوانی ودرصدفراوانی پاسخ های اولیاءبه ویژگی های شخصیتی،اداره کلاس وروش تدریس معلم کارآمد

جنسیت	نگرش / ویژگی	کاملا موافق		موافق		بی نظر		مخالف		کاملا مخالف		جمع کل	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
اولیاء	شخصیتی	۱۷۹	۸۳/۶	۲۵	۱۱/۷	۸	۳/۷	۲	۰/۹	–	–	۲۱۴	۱۰۰
	اداره کلاس	۱۵۴	۷۲	۳۸	۱۷/۸	۱۸	۸/۴	۲	۰/۹	۲	۰/۹	۲۱۴	۱۰۰
	روش تدریس	۱۵۵	۷۲/۴	۴۰	۱۸/۷	۱۵	۷	۳	۱/۴	۱	۰ /۵	۲۱۴	۱۰۰

طبق جدول شماره(۸)ازمجموع پاسخ های اولیاءبه سوالات شخصیتی، ترتیب اهمیت واولویت ویژگی های معلم کارآمد،از نظراولیاء عبارت است از:۱- ویژگی های شخصیتی۲- ویژگی های مربوط به روش تدریس ۳- ویژگی های مربوط به اداره کلاس.

اولویت بندی ویژگی های"شخصیتی"معلم کارآمد از نظر اولیاء :

ترتیب اهمیت ویژگی های معلم کارآمدازنظراولیاءوازجنبه های مختلف ویژگی های شخصیتی عبارت است از:۱- ویژگی های مذهبی واخلاقی۲- ویژگی های اجتماعی ۳- ویژگی های عاطفی۴- ویژگی های ظاهری و جسمانی ۵- ویژگی های ذهنی.

اولویت بندی ویژگی های مربوط به" اداره کلاس"معلم کارآمد از نظر اولیاء

ترتیب اهمیت واولویت ویژگی های معلم کارآمدازنظراولیاءوازجنبه های مختلف ویژگی های مربوط به اداره کلاس عبارت است از:۱- ویژگی های مربوط به روابط انسانی وارتباطات بین فردی اداره کلاس۲- ویژگی های مربوط به عوامل انگیزشی اداره کلاس ۳- ویژگی های مربوط به عوامل کنترلی اداره کلاس.

اولویت بندی ویژگی های مربوط به"روش تدریس"معلم کارآمداز نظر اولیاء

ترتیب اهمیت واولویت ویژگی های معلم کارآمدازنظراولیاءوازجنبه های مختلف ویژگی های مربوط به روش تدریس عبارت است از:۱- ویژگی های روش تدریس معلم درارتباط باموضوع درس۲- ویژگی های روش تدریس معلم درارتباط بادانش آموزان ۳- ویژگی های روش تدریس معلم درارتباط بامنابع وامکانات موجود.

نتیجه گیری کلی

ازنتایج بدست آمده ازاین پژوهش می توان نتیجه گیری نمودکه:

۱-ازدیدگاه دانش آموزان پسر ودختر واولیای آنان معلم کارآمدفردی است که درحدبالایی،ازویژگی هاو توانمندی های ذیل برخوردار باشد.لازم به ذکراست که این ویژ گی ها بیشترین نمرات را درپژوهش به دست آورده اند. معلم کارآمد:به طورکلی"انسان خوبی"است.فردی مومن،معتقد،خداشناس؛رازداروعادل است وازهر نظر لگو و سرمشق مناسبی برای دانش آموزان است. به حرفه معلمی عشق ورزیده،خندان،خوشرو و

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

مهربان است.رفتارش باشاگردان همواره توام با محبت،صمیمیت واحترام متقابل است.کلاس درس رابرای دانش آموزان امن،خوشایندولذت بخش می نماید.به طورمستمرمطالعه می کندتابرموضوعات درسی تسلط داشته باشد.قدرت بیان وانتقال مطالب رادارد.درتدریس ازروش های متنوع وجذاب استفاده می کند.به تفاوت های فردی وظرفیت یادگیری دانش آموزان توجه می کندوتمامی آنهارادرفعالیت های کلاسی شرکت می دهد. انعطاف پذیراست وتواضع واخلاص دارد. شوخ طبع وباگذشت است. بردبار وتوانمنداست. شاگردان رابه ابداع ،نوآوری وابتکارتشویق می نماید. همزمان بابرنامه ریزی دقیق ومنظم وارائه طرح درس،فناوری های روزرانیزدرتدریس به کارمی گیرد. درس راتکرارکرده وازآموزش های جبرانی استفاده می کند، تا مطمئن شودهمه دانش آموزان درس رایادگرفته اند.حق پذیرودرگفتار وعمل یگانه است.برای پیشرفت کارخودویادگیری بهتردانش آموزان، ارتباط خوب وحسنه ای بااولیاءوهمکاران دارد.ازشاگردان می خواهدبه جای حفظ کردن ویادگیری سطحی به درک وفهم ویادگیری عمیق درس بپردازند.انتظارات معقولی ازدانش آموزان دارد.انتقادپذیراست وازنظرظاهری،وضعی مناسب ومورد تایید جامعه دارد.

۲- ازنظرآماری،میان نگرش دانش آموزان دختر و پسر نسبت به ویژگی های"شخصیتی"معلم کارآمد،به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود ندارد. همچنین ازنظرجنبه های مختلف ویژگی های شخصیتی موردنظرمحقق، نتایج بدست آمده نشان می دهدکه درمورد ویژگی های"مذهبی واخلاقی"،"اجتماعی"و"ظاهری وجسمانی"،تفاوت معنی داری وجود ندارد. اما، در مورد ویژگی های"عاطفی" و"ذهنی"این تفاوت معنی داراست.

۳- ازنظرآماری،میان نگرش دانش آموزان دختروپسر نسبت به ویژگی های مربوط به"اداره کلاس"،به صورت کلی تفاوت معنی داری وجود دارد. همچنین ازنظرجنبه های مختلف ویژگی های اداره کلاس که مدنظربوده نتایج تحقیق نشان می دهد که،در مورد ویژگی های"ارتباطات بین فردی،عوامل انگیزشی وعوامل کنترلی"،این تفاوت معنی دار نیست.

۴- درموردویژگی های مربوط به"روش تدریس"،به صورت کلی تفاوت معنی داروجودندارد؛اما ازنظرآماری ، تفاوت هادر ارتباط با"دانش آموزان ومنابع وامکانات موجود"،معنی داری است ودرارتباط با"موضوع درس"این تفاوت معنی دارنیست.

۵- ازنظرآماری،میان نگرش اولیاء و دانش آموزان نسبت به ویژگی های"شخصیتی"معلم کارآمد،به صورت کلی تفاوت معنی داری وجودندارد.همچنین ازنظرویژگی های"مذهبی واخلاقی، و ظاهری وجسمانی"هم،تفاوت معنی دارنیست ولی در مورد ویژگی های"اجتماعی ،عاطفی، ذهنی"معلم کارآمد،این تفاوت معنی داراست.

۶- میان نگرش اولیاء ودانش آموزان نسبت به ویژگی های مربوط به"اداره کلاس"،هم به صورت کلی وهم از جنبه های مختلف این ویژگی ها،یعنی"ارتباطات بین فردی،عوامل انگیزشی،وعوامل کنترلی"، ازنظرآماری تفاوت معنی داراست.

۷- درمورد ویژگی های مربوط به"روش تدریس" نیز،بین نظرات اولیاءودانش آموزان هم به صورت کلی وهم از نظرویژگی های مربوط به روش تدریس درارتباط با"دانش آموزان ،موضوع درس،ومنابع وامکانات موجود"، تفاوت معنی داراست.

۸- ازنظرهردوگروه دانش آموزان پسر و دختر و همچنین اولیاء دانش آموزان اولویت وترتیب اهمیت ویژگی های معلم کارآمد، شبیه هم وبه شرح ذیل است: الف- ویژگی های شخصیتی ب- ویژگی های مربوط به روش تدریس ج- ویژگی های مربوط به اداره کلاس.

پیشنهادهای مبتنی بریافته ها ونظرات محقق

انجام پژوهش در خصوص بررسی ویژگی های معلم کار آمد و کشف رابطه آن با عملکرد، و به دنبال آن استخراج نکاتی کاربردی در این زمینه به نظر دشوار می نماید.این دشواری از یک سوی مربوط به ماهیت مفاهیمی چون کارآمدی است واز سوی دیگر ، عملکردحاصل رفتار در سازمان است که عوامل بسیاری درآن دخیل است. با این حال یکی از اهداف هر پژوهش رسیدن به برخی راه کارها در میدان عمل است. با این مقدمه پیشنهاد هایی در این خصوص ذکر می گردد.

۱- به سیاست گذاران امرتربیت معلم کشورکه رسالت تربیت دبیران ومعلمان راعهده دارمی باشند،توصیه می شود دیدگاه دانش آموزان پسر ودختر و اولیای آنان نسبت به ویژگی هایی که یک معلم کارآمدبایدداشته باشد را مورد توجه قراردهندودراین زمینه نسبت به غنای بیشتر منابع درسی و محتوای آموزشی معلمان بکوشند.

۲- به مسئولان امرتامین نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش توصیه می شود دیدگاه دانش آموزان پسر و دختر واولیاء نسبت به ویژگی هایی که یک معلم کارآمد بایدداشته باشدرا به هنگام گزینش واستخدام معلمان مورد توجه قرارداده وسعی برکشف توانمندی های موردنیازشغل معلمی

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

مانند،توانمندی های روحی،روانی،علمی،مهارتی و اجتماعی نمایند.همچنین برقراری سیستم استخدامی خاصی که درگزینش افرادبرای شغل معلمی،وقت بیشتری را مبذول داشته و افراد با استعداد و با انگیزه قوی و علاقمند به شغل معلمی را برگزینند.

۳- ازآنجاکه معلم درپیشرفت وتکوین شخصیت دانش آموزان حتی پس ازپایان تحصیلات رسمی ودرزندگی اجتماعی نقش شایانی داردودانش آموزان دردوران تحصیل مرحله ای ازرشدجسمی وعقلی رامی گذارند که در موفقیت های بعدی آنهانیزتاثیردارد؛ضروری است،مهارت های معلمان باروش علمی موردبررسی وپژوهش قرارگیرد تا درصورتی که کمبودی در این زمینه وجود دارد، برطرف شود.

پیشنهادهایی برای تحقیقات و پژوهش گران آینده

۱- شایددرنظرگرفتن تعدادی از ویژگی ها برای معلم، باعث محصور کردن و محدود کردن معلم در چند ویژگی مشخص شود. لذا توصیه می شود لیست کامل تری ازویژگی های معلم کارآمد تهیه و تحقیقات وسیع تری نسبت به ویژگی های کلی معلمان کارآمد، انجام دهند.

۲- ازآنجاکه تحقیق حاضرفقط بر روی دانش آموزان و اولیاء درشهردامغان،آن هم فقط بر روی دانش آموزان سال سوم راهنمایی و اولیاءآنان انجام گرفته ،توصیه می گرددنظیر این تحقیق در سطح وسیع تر و بر روی افراد بیشتری دراکثر شهر ها و درتمام مقاطع تحصیلی(حتی آموزش عالی)صورت گیرد تا بتوان نتایج بدست آمده را تعمیم داد.

منابع و ماخذ

۱) اسلاوین، رابرت ایی . روانشناسی تربیتی(نظریه وکاربست). سید محمدی،یحیی.(ترجمه).۱۳۸۵.انتشارات نشر روان.

۲) اندرسون ، دبلیو لورین. افزایش کارایی معلم . رووف،علی . رضایی، منیره.(ترجمه). ۱۳۸۶.چاپ دوم.انتشارات آییژ.

۳) تابر،روبرت تی.الفبای مدیریت کلاس درس(راهبردهایی برای آموزش اثر بخش).سرکارآرانی، محمدرضا.(ترجمه).۱۳۸۳.انتشارات مدرسه.

۴) تایلستون، دنا واکر. مدیریت و انضباط کلاس درس،آنچه هر معلمی باید درباره مدیریت و انضباط کلاس درس بداند . جاودانی ، محمد.(ترجمه).۱۳۸۵. شیراز.انتشارات نوید.

۵) سرمد، غلامعلی .۱۳۸۲. نگرشی کاربردی بر روش های تدریس و هنر معلمی . چاپ دوم. تهران . انتشارات آوای نور.

۶) شعبانی، حسن .۱۳۸۴. مهارت های آموزشی و پرورشی(روش ها و فنون تدریس).چاپ نوزدهم.تهران.انتشارات سمت.

۷) صافی ،احمد .۱۳۷۶. سیمای معلم .تهران . انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.

۸) کرباسی، منیره – وکیلیان ، منوچهر. ۱۳۷۹. مسائل نوجوانان و جوانان. چاپ سوم. تهران. انتشارات دانشگاه پیام نور.

۹) گلاور، جان ای– برونینگ ، راجر اچ . روان شناسی تربیتی. خرازی، علینقی. (ترجمه).۱۳۸۲.تهران. مرکز نشر دانشگاهی.

۱۰) گیج، ان ال . مبانی علمی هنر تدریس .مهر محمدی، محمود.(ترجمه).۱۳۷۶.تهران.انتشارات مدرسه.

۱۱) مقدم، بدری.۱۳۶۴.کاربرد روانشناسی درآموزشگاه(روانشناسی آموزشگاهی).تهران. انتشارات سروش.

۱۲) میلر،جی پی. نظریه های برنامه ریزی درسی. مهر محمدی، محمود.(ترجمه).۱۳۸۳.تهران. انتشارات سمت.

۱۳) وکیلیان، منوچهر . ۱۳۸۵. روش ها و فنون تدریس.تهران.انتشارات دانشگاه پیام نور.

۱۴) هرگنان، پی آر. مقدمه ای بر نظریه های یادگیری. سیف ،علی اکبر.(ترجمه).۱۳۷۱. تهران .انتشارات فرهنگ معاصر.

مقالات و پایان نامه ها

۱۵) آی،ایرج.۱۳۷۳. ویژگی های یک معلم خوب از نظر اولیاء و معلمان، درمدارس دولتی وغیر انتفاعی سال سوم راهنمائی شهر شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی .دانشگاه علامه طباطبائی.

۱۶) شیخ الائمه، مینا.۱۳۷۲. خلاصه مقالات نقش تربیتی معلم.تهران.دبیرخانه سمپوزیوم جایگاه تربیت.

۱۷) محمد میزایی،علیرضا– وهمکاران.۱۳۷۱. ویژگی های دانش آموزان موفق وناموفق دردوره راهنمایی تحصیلی.نشریه شماره ۲۳. واحد ارزشیابی راهنمایی. وزارت آموزش و پرورش.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]

۱۸) محمودی،امیر حسین.۱۳۷۷. بررسی ویژگی های معلم اثر بخش از دیدگاه دانش آموزان دختر و پسر دبیرستان های شهرستان شهریار. پایان نامه کارشناسی ارشد.دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی .دانشگاه تربیت معلم.

۱۹) میثاقیان اردکانی، ضیاء. ۱۳۵۸.خصوصیات معلم خوب از نظر دانش آموزان دبستان ها و دبیرستان های شیراز و معلمین آنها. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شیراز.

منابع خارجی

20-Anderson,L,W.and Burns, R.B.(1989).Research in classrooms:The study of teachers, teaching ,and instruction Oxford: pergamon press.

21- flanders,ned a. and yzing (1970).Teacher Behovior,Mass, Addiso n –Welsley Publishing company ,

22-Hallis,a.w. The personal relationship in Teaching .M.A.Thesis ,university if birminghum.1935.

23-Medley ,D. m(1982).Theacher Effectiveness New Yourk.

24-Porter,A.G.and Brophy,g.(1988).Synthesis of research on good teaching:Insights From the.Work of the Institute for Research on Teaching .Educational Leadership

25-Ryan ,K.and Phillips,D.H.(1987).Theacher characteristics.In H.E.Mitzel (Ed.).Encyclopedia if educational research,Fifthedition. New yourk.The Free Press.

26-Smith.B.O. (1969)Teacher For the real Word.Washington,D.C. American Association of colleyes for Teacher Education.

Abstract

The purpose of this research is the awareness of views and expectations of guidance third grade students and their parents about characters personality and professional competency of efficient teacher. On the other hand, this research considers and compares views of boys and girls and also their parents about efficient teacher characters. Statistical society, is all of the girls and boys on governmental guidance third grade of Damaghan city on academic year 1387-1388 and their parents. The number of boys and girls are 1070 and their parents are 1070. The sample taken is 214 of total (109 girls and 105 boys) and their parents are 214 from guidance third grade. This sampling is done using accidental method in several stages. The instrument used in this research is questionnaire from Likert scale. For analyzing data, described statistical methods were used including frequency and frequency percent. Deduced statistical methods from K-square test (x^2) were also used

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-21]